

Mēs varam, jo protam un spējam

Andris Jaunsleinis

Uzticības krīze sabiedrībā

- Saeimas vēlēšanu gads šoreiz ir sarežģītāks, kā jebkad
- Mēģinot izjaukt partiju finansēšanas un reklāmas kārtību nekas labāks nav piedāvāts
- Ideju un principu sacensības vietā noris sacensība, kā citam citu nomelnot
- Kopējā negatīvā gaisotne negatīvi ietekmē arī pašvaldību darbu

Jāsāk ar sevi, ticēsim paši sev

- Lai atgūtu sabiedrības uzticību nepieciešams izvērtēt attīstību kavējošos faktorus, kā arī to iemeslus un piedāvāt risinājumus krīzes pārvarēšanai
- Šajā kongresā tiek piedāvāts iezīmēt tālākās attīstības vadlīnijas, kas pamatotos uz pašvaldību darbības pieredzi

Birokratizācija atņem laiku un resursus lietderīgam darbam

- Arvien vairāk laika aizņem atskaišu rakstīšana
- Politikas plānošana, ieviešana un vadība tiek sadrumstalota
- Arvien dārgāka kļūst daudzo darbinieku, kuri viens otru kontrolē, novēro un soda uzturēšana

Normatīvisms apslāpē iniciatīvu

- Birokratizāciju veicina normatīvisms
  - Amatpersona nav atbildīga, tā rīkojas saskaņā ar instrukcijām un noteikumiem, kuros kāds ir centies visu pateikt priekšā
  - Kvalitāti vērtē nevis pēc sasniegtā rezultāta, bet pēc atbilstības instrukcijām
  - Nekādi noteikumi nevar aprakstīt, kā vislabāk risināt konkrēto dzīves situāciju konkrētā vietā
- Normatīvisma pamatā ir neticība valsts un pašvaldību darbinieku spējām un godaprātām

Finanšu jomā situācija pakāpeniski uzlabojas

- Likuma “Par 2005.gada budžetu” grozījumos panākts:
  - Papildus finansējums pašvaldību investīcijām
  - Palielināts pašvaldību aizņēmumu kopējais limits
- 2006.gada budžets:
  - Iedzīvotāju ienākuma nodokļa daļa pacelta no 73% (iepr. 71,6%) uz 75%
  - Saglabātas iedzīvotāju ienākuma nodokļa prognozes garantijas
  - Panākts finansējums:
    - Jauno klasifikācijas, pārskatu un uzskaites noteikumu ieviešanai 5 milj.Ls apmērā;

- Finanšu izlīdzināšana:
  - Panākts kopējās finanšu nepieciešamības pieaugums par 19,3%
  - Aizstāvēta finanšu izlīdzināšanas sistēmas nemainība
- Likumdošana
  - Apturēta MK sagatavoto normatīvo aktu, kuri uzliek jaunas funkcijas pašvaldībām bez finansējuma, virzīšana
  - Panākta 5% PVN likme siltumenerģijas piegādēm iedzīvotājiem
  - Saglabātas tiesības pašvaldībām izsniegt un apturēt azartspēļu atļaujas
- ES struktūrfondu finansētie pašvaldību projekti
  - Atrasts risinājums pirmsfinansējuma vai apgrozāmo līdzekļu nodrošināšanai no valsts budžeta

Neatrisinātie finanšu jautājumi

- Nav vienošanās par kopējo finanšu nepieciešamību
- Valsts investīciju programmas samazinājums 2006.gadā attiecībā pret 2005.gadu
- Nepietiekams pašvaldību aizņēmumu un garantiju limits
- Nepietiekama valsts dotācija izlīdzināšanas fondam
- Nav vienošanās par pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas pieauguma kompensāciju
- Nepietiekams valsts atbalsts novadu infrastruktūras attīstībai

Uzdevumi turpmākajās finanšu sarunās

- Eiropas vietējo pašvaldību hartas 9.panta 8.paragrāfa (brīva pieeja kapitāla tirgum) ratifikācija
- Saglabāt valsts investīciju programmas pašvaldībām
- Panākt līgumcenu sliekšņa paaugstināšanu “Publisko iepirkumu likumā”
- Panākt iedzīvotāju ienākuma bāzes iespējamā samazinājuma (neapliekamā minimuma pieauguma, atvieglojumu pieaugums, likmju samazinājums) kompensāciju pašvaldībām

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa samazinājumu jāveic uzmanīgi

- Pozitīvs efekts attiecībā uz reālo darba algu uzrādīšanu sagaidāms tikai tad, ja vienlaicīgi samazinās arī sociālās apdrošināšanas maksājuma likmes
- Samazinājuma tempam jābūt pakāpeniskam, lai neradītu krīzi pašvaldību finansējumā un kompensācijas pašvaldībām būtu pietiekamas

Nekustamā īpašuma nodokļa palielinājumu jāveic pakāpeniski

- Juridisko personu īpašumā esošām ēkām pielietojot kadastrālo vērtību mainīsies nodokļa bāze
- Kadastrālā ēku vērtēšana nav saskaņota ar tirgus cenu
- Kadastrālās vērtēšanas sistēma nav saskaņota ar teritorijas plānojumu
- Nepārbaudītas sistēmas strauja ieviešana var radīt nepamatotu ienākumu samazinājumu pašvaldībām
- Jāizvērtē iedzīvotāju maksātspēja un jāveido atbilstoši sociālās drošības mehānismi

Jauna pieeja Latvijas pašvaldību attīstības vadlīnijām

- Tiek saglabāta pēctecība
- Vadlīniju teksts ir ievērojami saīsināts, atstājot tikai stratēģiskos mērķus
- Vadlīnijas sākot ar nākamo kongresu būtu jāpapildina ar rīcības programmu, kurā tiktu ietverti uzdevumi noteiktā laika periodā

Iepriekšējā kongresa rezolūciju izpilde

- Par finansēm
- Par vēlēto pašvaldības amatpersonu sociālajām garantijām
- Par izglītību
- Par veselības aprūpi
- Par mājokļiem
- Par valsts un pašvaldību autoceļiem
- Par grozījumiem “Administratīvi teritoriālās reformas likumā”

Kompromisa meklējumi vietējās reformas jomā

- Valsts atbalsts (kaut arī nepietiekams) tām pašvaldībām, kas brīvprātīgi apvienojas
- iespēja sarunu gaitā panākt tādu apvienošanās modeli, kas visus apmierina
- iespēja palikt atsevišķi, panākot pašreizējās administratīvās teritorijas atzīšanu jaunajā novadu kartē

Vai politiskās partijas patiešām vēlas reģionālo reformu?

- Netika atrasts kompromiss ar lielajām pilsētām
- Netika atrasts kompromiss starp politiskajām partijām
- Netika atbalstīti RAPLM mēģinājumi īstenot reģionu atbalsta pasākumus nākamajam ES programmēšanas periodam

Reformas kavē nevēlēšanās reformēt pašām sevi

Vai reizē ar administratīvo reformu pašvaldībās nav jāveic reformu politiskajās partijās?

Jāmācās iecietību pret “pārējo” interesēm, lai vienotu jībūvē kompromisi

Aicinājums politiskajām partijām

- Izmantot priekšvēlēšanu programmās Latvijas pašvaldību attīstības vadlīnijas
- Atzīt pašvaldību demokrātiju Satversmē
- Attīstības plānošanā un vadībā pārietu no nozaru principa uz reģionu principu

Aicinājums politiskajām partijām

- Atrisināt līdz šim nesekmīgi risinātos jautājumus, tai skaitā:
  - Nodibināt tādas proporcijas investīciju politikā, kas ievērotu arī reģionu un vietējās intereses, novērstu vietējās infrastruktūras sabrukumu
  - Radīt nosacījumus pietiekama pašvaldību dzīvojamā fonda izveidei
  - Reāli atbalstīt energoefektivitātes pasākumus
  - Atjaunot valsts finansējumu pirmsskolas izglītības darbiniekiem

Aicinājums mazināt birokrātiju

Politikus, valsts pārvaldes un pašvaldību darbiniekus:

- atteikties no sīkas katra darbinieka darbības apraksta, paredzot lielāku rīcības brīvību un veicinot darbības atklātību un informācijas pieejamību;
- samazināt kontrolējošo iestāžu un koleģiālo lēmumu skaitu, palielinot katras amatpersonas personīgo atbildību;
- vienkāršot likumus, Ministru kabineta noteikumus un pašvaldību saistošos noteikumus, padarīt tos iedzīvotājiem saprotamākus un izpildei vienkāršākus;
- vērtēt darbības kvalitāti pēc sasniegtā rezultāta.

Lai novērstu uzticības krīzi, jānovērš neuzticības cēloņus

- Pieaug atsvešināšanās starp Saeimu un vēlētājiem:
  - Vēlētājs nezina “savu deputātu”;
  - Reģioni netic, ka viņu intereses kāds ievēros
- Ierēdņi sajūt neuzticību no politiķu puses
- Izpildvara cenšas pārņemt lēmējvaras funkcijas

Iespējamie risinājumi

- Pusi Saeimas vēlēt mažoritāri vienmandāta apgabalos
  - Cilvēki zinātu, kas ir viņu deputāts
  - Tiktu līdzsvarota personu pārstāvniecība un ideju/principu sacensība
- No mažoritārajos apgabalos ievēlētajiem deputātiem izveidot otru Saeimas palātu
  - Palielinātos garantijas reģionu interešu pārstāvniecībai
  - Palielinātos iespēja mazināt normatīvismu, jo sīkas birokrātiskas reglamentācijas būtu grūtāk pieņemt abās palātās
  - Likumu skaita un apjoma mazināšana palīdzētu mazināt plaisu starp varu un sabiedrību

Risinājumu meklēšana ir mūsu kopējās rūpes

- Demokrātisko institūciju autoritātes krišanās apgrūtina pašvaldību darbu
- Progress pašvaldību jomā ir cieši saistīts ar progresu nacionālajā mērogā